

Långtidsbehandling med antipsykotika:

Ny forskning stärker uppgifter om ökad risk för hjärnatrofi

■ I LT 42/2009 (sidan 2704) påtalade jag att aktuell forskning visat att antipsykotisk medicinering kunde ha hjärnskadande effekter. Mussie Msgghina och Benny Liberg replikerade med att bagatellisera forskningsfyndens relevans för patientbehandlingen (LT 47/2009, sidan 3183). Socialstyrelsen har inte heller visat sig intresserad av att föra frågan vidare.

Detta är tendenser som oroar – psykiatrins tendens till sen självkritik vid möjliga behandlingsskador är tyvärr ett återkommande fenomen.

Emellertid har den studie som Nancy Andreasen hänvisade till i sin alarmerande intervju i New York Times i september 2008 i dagarna publicerats i en av världens högst rankade psykiatriska tidskrifter [1]. Enligt uppgift har det varit betydande problem med att få den accepterad eftersom innehållet är starkt kontroversiellt.

Forskargruppen har följt 211 patienter med schizofrenidiagnos i medeltal 7,2 år med upprepade MR-undersökningar av hjärnan. En signifikant progressiv minskning av hjärnans volym konstaterades under denna period oberoende av om typiska eller atypiska antipsykotika använts. Att schizofreni i sig kan innebära en substansförlust i hjärnan är känt sedan tidigare. Denna studie visar att antipsykotisk behandling är korrelerad med ytterligare substansförlust. Sjukdomens svårighetsgrad, liksom alkohol- och drogkonsumtion, var i mindre grad eller inte alls korrelerade med vävnadsreduktionen jämfört med mängden antipsykotika.

Författarna sammanfattar att dessa fynd tillsammans med de experimentella djurstudierna (som refererades i

min artikel från 2009) visar att antipsykotisk medicinering förmodligen har en skadande effekt på den neuronala vävnaden – vid sidan om de kliniskt nyttiga effekterna. Skadan uppträder i de dosintervall och medicintyper som allmänt används och är proportionell till längden och mängden av medicinintaget.

En redaktionell kommentar i samma tidskriftsnummer [2] prövar alternativa förklaringar till fynden. Sammanfattningen blir att vi starkare måste belysa för- och nackdelar av medicineringen liksom pröva icke-farmakologiska metoder.

Det finns fortfarande på sina håll en primitiv filosofi om fördelarna med höga doser liksom om multiterapi. Bortsett från denna rena okunnighet är det av avgörande betydelse att vi finner nya vägar att använda antipsykotika mer optimalt. Det är exempelvis i många fall av psykos helt möjligt att starta behandlingen utan neuroleptika för att sedan vid behov arbeta med låga doser i nära samarbete med patienten.

Genom en lyhörd läkemedelsbehandling får psykiatrin ett förbättrat förtroende både från patienten och från anhö-

riga. Det finns nu än mer anledning att ta patienternas välkända motstånd mot antipsykosmedicinering på stort allvar.

Johan Cullberg

gästprofessor i psykiatri, Ersta Sköndals högskola, Stockholm
j.cullberg@swipnet.se

REFERENSER

1. Ho BC, Andreasen N, Ziebell S, Pierson R, Magnotta V. Long-term antipsychotic treatment and brain volumes: a longitudinal study of first-episode schizophrenia. Arch Gen Psychiatry. 2011;68:128-37.
2. Lewis DA. Antipsychotic medications and brain volume: do we have cause for concern? Arch Gen Psychiatry. 2011;68:126-7.

I de vuxnas värld

■ Den ovanligt unga medarbetaren på bilden bakom Britt Wallström (receptionist) och Inger Nilsson (leg sjuksköterska) heter Gabriella Josefsson och är 14 år. När bilden togs hade Gabriella just, som final på sin praovecka hos oss, med koldioxidlasern skurit bort en rejäl vårta, typ papillomatös keratos, från ryggen på en tacksam patient. Vårtan fick Gabriella med sig i formalin, för att kunna visa upp den för sin lärare och sina klasskamrater hemma i Täby, och för pappa Stefan och mamma Bodil. Mormor Ejda har redan sett den.

Under praotiden spelade Gabriella och jag teater i operationsrummet. När jag bad nästa patient stiga in spredde hon och torkade rent operationsbordet, även om bordet redan var rent. Har man vit rock och något för sig, då undrar ingen. Och faktiskt, flera patienter såg så rart på Gabriella och önskade henne lycka till när de gick.

Foto: Leo Hassler

»Jag rekommenderar praoelever till alla mottagningar!« skriver Leo Hassler i inlägget. Från vänster ses Britt Wallström, receptionist, Gabriella Josefsson, praoelev, och Inger Nilsson, sjuksköterska.

Arbetsdagen började redan kl 07.00 för Gabriella. Då fick hon vara med Britt och Inger för att ställa allt i ordning för mina första patienter, som var inbokade 07.30. Sedan gick hela dagen i ett enda fläng.

Märkvärdigt vad mycket jag och mina patienter hade att berätta för en ung flicka som kan lyssna. Här, i de vux-

nas värld, fick hon uppleva hur intressant, roligt och tacksamt det är att vara doktor.

Jag rekommenderar praoelever till alla mottagningar!

Leo Hassler

privatläkare, Luleå
leo.hassler@
doktorerna-hassler.se